

УДК 378.147

В.Г. БІЛИК

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,
Київ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У статті йдеться про основи формування педагогічної майстерності у майбутніх учителів фізичної культури, розвиток педагогічної творчості та творчого потенціалу та їх роль у вихованні підростаючого покоління

Ключові слова: педагогічна майстерність, педагогічна творчість, творча діяльність, творчий потенціал.

Постановка проблеми. Сьогодення вимагає від працівників практично всіх сфер діяльності високого рівня творчої активності, уміння йти в ногу з часом, цікавитися досягненнями науки, опановувати нові технології, використовувати набуті знання в своїй практичній діяльності, постійно самовдосконалюватися. Реалізація цих завдань багато в чому залежить від особистих якостей людини та її професійної майстерності. Ця проблема ще більше актуалізується, коли мова йде про професійну діяльність учителя, котрий в певній мірі забезпечує формування інтелектуального потенціалу нації, адже лише творчість самого вчителя, його педагогічна майстерність в змозі розвивати творчі здібності в школярів, готувати їх до самостійного вирішення життєвих проблем.

Перед навчальними педагогічними закладами стоїть не просте завдання, оскільки зазначена проблема вимагає підготовки не просто освічених, озброєних знаннями вчителів, а фахівців, готових до творчого розв'язання поставлених перед ними задач навчально-виховного процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури свідчить про те, що формування педагогічної майстерності відбувається значно складніше, ніж оволодіння знаннями [2; 3]. Складність полягає в невмінні студентів приймати самостійні рішення, відходити від вивченого зразка, висловлювати власні бачення вирішення тих або інших педагогічних задач, передбачати можливі результати взаємодії з колективом, окремою особистістю.

Сьогодні спостерігається недостатнє оволодіння випускниками педвузів методикою планування навчальної діяльності учнів, переважання в їхній діяльності шаблону, простого копіювання і т.д. У дослідженнях відомих педагогів Н.В. Кузьміної [4], В.Ц. Загвязинського [1] та ін. також наголошується на слабкій підготовленості майбутніх учителів до творчої професійної діяльності, що негативно впливає на формування педагогічної майстерності вчителя та творчого розвитку учнів. До того ж, на думку ряду дослідників (Т.А. Ільїна, І. Т. Огородникова, В. А. Сластеніна та ін.), у вищій школі основна увага приділяється підготовці вчителя-предметника. Кожний з викладачів вузу вважає свій предмет найважливішим. Багато хто з них впевнений, що головне для майбутнього вчителя є знання змісту матеріалів предмету, що викладається в школі, а педагогічна майстерність формується сама по собі. Це призвело, на думку вищеназваних учених, до значного відриву спеціальної підготовки майбутніх учителів від творчої професійної діяльності [8].

Виходячи з цього, Ю.І. Пассов вважає, що результатом навчання майбутніх учителів у вищому навчальному закладі має бути не стільки наявність знань з предмета, скільки оволодіння способами оперування цими знаннями, що відбувається в умовах конкретної практичної діяльності, у процесі багаторазових систематичних повторень, цілеспрямованих управ на виконання певних педагогічних дій [5; 6].

Формулювання цілей статті. Аналізуючи літературні джерела про стан формування педагогічної майстерності у випускників вищих педагогічних навчальних закладі, вважаємо за необхідне відзначити, що ряд аспектів цієї багатогранної проблеми досліджені недостатньо. Зокрема мало уваги приділяється дослідженню причин низької мотивації щодо формування та вдосконалення педагогічної майстерності. У зв'язку з цим, мета нашого дослідження полягає у визначенні вищезгаданих причин та розробці основних напрямків формування педагогічної майстерності в майбутніх вчителів фізичної культури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Взявши за основу карту оцінки творчого потенціалу вчителів, розроблену В.О. Сластьоніним [7], нами була запропонована анкета для оцінки рівня педагогічної майстерності випускників інституту фізичного виховання та спорту НПУ ім. М.П. Драгоманова та вчителів фізкультури з педагогічним стажем від 3 до 5 років, від 5 до 15 років та стажем педагогічної роботи понад 15 років. За допомогою розробленої анкети, крім самооцінки вчителем своєї педагогічної майстерності, ми ще пропонували оцінити педагогічну майстерність цього вчителя його трьох колег, та батьків учнів, яких навчає даний учитель. Студентів-випускників оцінювали вчителі-наставники під час випускної педагогічної практики та викладачі вузу.

Під час заповнення анкети вчитель оцінював себе по кожному пункту, враховуючи, що найнижчий рівень позначався цифрою «1», а найвищий рівень – цифрою «5». Такою ж методикою оцінювання користувались і експерти.

Аналізуючи самооцінку педагогічної майстерності вчителя і оцінку експертів, ми визначили їх середній бал.

Високий рівень педагогічної майстерності нами оцінювався в 5 балів, середній – 3-4 бали, низький – 1-2 бали.

В експерименті брали участь 23 студенти (10 студентів спеціальності “здоров’я людини” та 13 студентів спеціальності “фізичне виховання”) інституту фізичного виховання та спорту НПУ ім. Драгоманова, 10 учителів фізкультури зі стажем роботи від 3 до 5 років; 12 вчителів зі стажем роботи від 5 до 15 років та 10 учителів з педагогічним стажем більше 15 років.

Проаналізувавши результати проведеного анкетування, можна зробити деякі узагальнення. Педагогічна майстерність студентів-випускників високого рівня не досягає, вона становить 0%, середній рівень мають 48% випускників, низький – 52%.

Відповідно 12% вчителів фізкультури, що працюють в школі від 3 до 5 років, досягли високого рівня педагогічної майстерності, середнього – 63%, низького – 25%. Педагоги зі стажем роботи від 5 до 15 років володіють високим рівнем педагогічної майстерності – 25%, середнім – 58%, низьким – 17%. І, відповідно, вчителі, зі стажем роботи з дітьми більше 15 років - високий рівень педагогічної майстерності мають 28% вчителів, середній – 59%, низький – 14%.

Крім того, нами були визначені мотиви, які, на думку вчителів та студентів, могли б спонукати їх до творчої діяльності, що, на думку багатьох авторів стоїть в основі педагогічної майстерності. Більшість учителів упевнені в необхідності самовдосконалення та підвищення рівня своєї педагогічної майстерності 85,6%, близько 14,4% учителів відводять йому незначне місце в процесі власної професійної діяльності. Для вчителів фізкультури групу таких мотивів очолюють: бажання і необхідність підвищити ефективність навчально-виховного процесу – 35%, цікавість – 14%, 9% мотив самоствердження. Відповідно, у студентів-випускників групу таких мотивів очолює: тиск адміністрації 10%, немає мотивів 8%, цікавість 4%, а мотив бажання і необхідність підвищити ефективність навчально-виховного процесу стоїть на останньому місці – 0, 3%. Отримані дані свідчать, що студенти не вбачають великої необхідності у творчому підході до навчально-виховного процесу та вдосконалення своєї педагогічної майстерності.

Причиною таких результатів, на нашу думку, може бути:

- а) негативна мотивація на професійну діяльність;
- б) низький рівень підготовки з предметів психолого-педагогічного напрямку;
- в) відсутність педагогічного досвіду.

Висновки. Підсумовуючи стан проблеми формування педагогічної майстерності у майбутніх учителів фізкультури, можна зазначити, що вона ще не дістала детального вирішення. Серед науковців ще не склалося єдиного погляду на методик формування педагогічної майстерності.

У результаті проведених нами досліджень, ми вважаємо, що однією з причин низького рівня сформованості педагогічної майстерності студентів-випускників є недосконалість методів навчання, якими користуються викладачі вищої школи, та низький рівень мотивації щодо формування та вдосконалення педагогічної майстерності.

Пасивне включення студентів у навчально-виховний процес (слухання, читання, конспектування) дає найнижчі показники засвоєння та формування, у той час як практика через дію, дискусійні групи, проблемне навчання, вивчення та аналіз передового педагогічного досвіду дають високі показники у формуванні педагогічної майстерності та творчого підходу у професійній діяльності.

На основі аналізу літературних джерел та власних досліджень нами визначені основні напрямки стимулювання формування педагогічної майстерності, а саме:

- а) вивчення досвіду формування педагогічної майстерності педагогів-новаторів;
- б) формування позитивної мотивації на педагогічну професійну діяльність;
- в) уведення методики активного включення студентів у навчально-виховний процес у ВНЗ.

Список використаної літератури

1. Загвязинский В.И. Педагогическое творчество учителя / В.И. Загвязинский. – М., 1987. – 156с.
2. Исаев Е.И. Становление и развитие профессионального сознания будущего педагога / Е.И. Исаев, С.Г. Косарецкий, В.И. Слободчиков // *Вопросы психологии.* – 2000. – №3. – С. 58-67.
3. Калугин Ю.Е. Виды самообразования / Ю.Е. Калугин. – Журнал *Дополнительное образование.* – №2. – 2003. – С.16.
4. Кузьмина Н.В. Способности, одаренность, талант учителя / Н.В. Кузьмина. – Л.: – Знание – 1985. – С. 32.
5. Пассов Е.И. Мастерство и личность учителя: На примере деятельности учителя иностранного языка / Пассов Е.И., Кузовлев В.П., Кузовлева Н.Е., Царькова В. Б.. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: ФЛИНТА, 2001. – 240с.
6. Пассов Е. И. Концепция высшего профессионального педагогического образования (на примере иноязычного образования) / Е.И. Пассов, Т.А. Двуреченская. – Липецк: 1998. – 67с.
7. Сластенин В.А. Педагогика: Инновационная деятельность / В.А. Сластенин, Л.С. Подымова. – М : ИПЧ *Магистр*, 1997. – 308с.
8. Сластенин В.А. Формирование личности учителя советской школы в процессе профессиональной подготовки / В.А. Сластенин. – М : Просвещение, 1976. – 160с.

В.Г. Билык

Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова,
Киев

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО МАСТЕРСТВА У БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

В статье рассматриваются проблемы формирования педагогического мастерства у будущих учителей физической культуры и пути их решения.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, педагогическое творчество, творческая деятельность, творческий потенциал.

V.G. Bilyk

National Dragomanov Pedagogical University, Kyiv

MAIN ASPECTS OF FUTURE PHYSICAL CULTURE TEACHER'S PEDAGOGICAL SKILLS
FORMATION

The article deals with the problems of formation of pedagogical skills of future physical culture teachers and the ways of its solution.

Key words: pedagogical skills, pedagogical art, arts activities, potential in arts.